

Lucien Van Der Walt: Ο Αναρχισμός και ο Συνδικαλισμός ως προοπτική, στρατηγική και εμπειρία της από τα κάτω σοσιαλιστικής δημοκρατίας: μια απάντηση στον Daryl Glaser

Περίληψη:

Στο παρόν κείμενο παρουσιάζεται μια ανάλυση του μαζικού αναρχισμού και συνδικαλισμού από θεωρητική και πρακτική πλευρά, ως απάντηση στις απόψεις Daryl Glaser, που θέλουν τα εργατικά συμβούλια να μην πληρούν τις βασικές δημοκρατικές αρχές και να χρησιμοποιούνται μόνο ως ένα απλό εργαλείο κατά την διάρκεια των πρώιμων σταδίων μιας επανάστασης, τα οποία είναι πολύ πιθανό είτε να καταρρεύσουν είτε να οδηγήσουν σε ένα σταλινικού τύπου καθεστώς- ενώ αντιπροτείνει μια μορφή κοινοβουλευτισμού μέσω συμμετοχικών δομών. Αν και ο Lucien Van Der Walt συμφωνεί με τον Glaser στην αναγκαιότητα ύπαρξης ενός “δημοκρατικού μίνιμουμ” που να εξασφαλίζει τον πλουραλισμό, τα ίσα δικαιώματα και τον ανοικτό διάλογο, καταδεικνύει πως τα προαναφερόμενα είναι εντελώς συμβατά με ένα σύστημα λήψης αποφάσεων που στηρίζεται στα από τα κάτω συμβούλια και την αυτοδιαχείριση, όπως αυτά υποδεικνύονται στην αναρχική και την συνδικαλιστική θεωρία και εφαρμόστηκαν στην Μαντζουρία, την Ισπανία και την Ουκρανία. Η συγκεκριμένη προσέγγιση επιτυγχάνει την μεγιστοποίηση της ατομικής ελευθερίας μέσω ισότιμων, δημοκρατικών και συμμετοχικών δομών, οι οποίες αναπτύσσονται ως μέσα και σκοποί της επανάστασης, αντιτίθοντας στις πρακτικές του περιορισμού των ατομικών ελευθεριών για χάριν της επανάστασης που καταλήγουν να καταστρέψουν και τις δυο. Από την άλλη, η κοινοβουλευτική αντιπρόταση του Glaser δεν καταφέρνει να εξασφαλίσει κανένα “δημοκρατικό μίνιμουμ”, μιας και πρόκειται στην ουσία για έναν κρατικό μηχανισμό, που αποτελείται από ένα πλέγμα συγκεντρωτισμού και θεσμών και λειτουργεί ως ένα μέσο κυριαρχίας και εκμετάλλευσης από τους κρατικούς γραφειοκράτες και τους καπιταλιστές. Αντί για την συμμετοχή στους κοινοβουλευτικούς μηχανισμούς, ο “μαζικός” αναρχισμός αντιπροτείνει την ταξική αυτονομία εκτός, και εναντίον, των υπάρχοντων μηχανισμών, ως ένα μέσο για επίτευξη οικονομικών και πολιτικών αλλαγών, χτίζοντας ταυτόχρονα μια νέα κοινωνία, εντός και ενάντια της παλιάς, μέσω ενός προεικονιστικού εγχειρήματος της επαναστατικής απερίθωτης και αντικουλτούρας. Με τον όρο επανάσταση εδώ εννοείται η πλήρης επέκταση και εδραίωση της από τα κάτω δημοκρατίας, η οποία και θα δημιουργηθεί μέσω ενός ταξικού αγώνα για οικονομική και κοινωνική ισότητα, ο οποίος και απαιτεί την ήττα και την διάλυση της άρχουσας τάξης. Το παραπάνω είναι στην ουσία το αποτέλεσμα της μαζικής και ελεύθερης αποδοχής της αναρχίας και μιας ευρείας πλουραλιστικής συμβουλευτικής δημοκρατίας, καθώς και ενός συστήματος αυτοδιαχείρισης.

Ο Αναρχισμός και ο Συνδικαλισμός ως προοπτική, στρατηγική και εμπειρία της από τα κάτω σοσιαλιστικής δημοκρατίας: μια απάντηση στον Daryl Glaser

[του Lucien Van Der Walt](#)
[μετάφραση kostav](#)

Με χαρά μου διάβασα στην πρόσφατη έκδοση αυτού του περιοδικού την περιεκτική ανάλυση του Glaser πάνω στο βιβλίο βιβλίο μας (εννοώντας τον εαυτό μου και τον Michael Schmidt) Μαύρη Φλόγα. Ο Glaser εγείρει μια σειρά από ζητήματα, στα οποία αξίζει να δοθεί μια κριτική απάντηση, ιδίως πάνω στην κριτική του στον αναρχισμό και τον συνδικαλισμό, για την οποία χρησιμοποιεί την δημοκρατική θεωρία, και στην υπεράσπιση -από μέρους του- του κοινοβουλευτισμού καθώς και πάνω στην άποψη του περί μπολσεβικισμού.

Υποστηρίζει ορθά πως ο συνδικαλισμός και ο αναρχισμός αναζητούν ένα ριζοσπαστικό (και συμμετοχικό) σύστημα. Ο χαρακτηρισμός του πυρήνα αυτού του ριζοσπαστικού δημοκρατικού συστήματος, ως μια “συμβουλευτική διακυβέρνηση μέσω συμβουλίων στους εργασιακούς χώρους, στις γειτονιές, στην παραγωγή και την κατανάλωση, τα οποία προσχωρούν οικειοθελώς σε ομοσπονδίες, οι οποίες συντονίζουν και πραγματοποιούν τις δραστηριότητες τους μέσω διαπραγματεύσεων” (Glaser 2012, 285) είναι σωστή, αν και ατελής, μιας και υποτιμάει την σημαντικότητα των αυτοδιαχειριζόμενων εργασιακών χώρων και των συνελεύσεων γειτονιάς, στα οποία τα συμβούλια συντελούν στην σύνδεση τους σε ομοσπονδίες, επιτρέποντας τον συντονισμό και τις συναλλαγές[1].

Ο Glaser εκτιμά πως η προτεινόμενη “ριζοσπαστική αλλαγή προς περισσότερη ισότητα και δημοκρατία, θα ήταν ικανή να αναπαράγει τον απολυταρχισμό (ή την σταλινική διακυβέρνηση) στην οποία αντιτίθεται”(2012, 279–280). Και αυτό μιας και η συμβουλευτική δημοκρατία, η οποία προτείνεται στην “μαύρη φλόγα”, στερείται των βασικών χαρακτηριστικών τα οποία θα υπερασπιζόνταν την δημοκρατία αυτή κάθε αυτή, δηλαδή “ένα μίνιμουμ πλουραλισμού και πρόσβασης, εξασφαλίζοντας σε όλους του πολίτες όλες τις ελευθερίες έκφρασης, του συνεταιρίζεσθαι, της πρόσβασης στην πληροφόρηση, της επιλογής [...] του ποιος θα τους κυβερνήσει καθώς και την ιδεολογική κατεύθυνση των κυβερνήσεων τους”(2012, 286).

Το εν λόγω χάσμα κατά τον Glaser προκύπτει εν μέρει από αφέλεια (μιας ουτοπικής προσδοκίας πως η επανάσταση θα διαγράψει οτιδήποτε προϋπήρχε κάνοντας μια “κοινωνική επανεκκίνηση”) και εν μέρει από την αντίληψή του πως τα

συμβούλια είναι απλά εργαλειακά μέσα της επανάστασης, παρά ανοιχτοί χώροι ζυμώσεων και διαλόγου σχετικά με το περιεχόμενο και/ή την αναγκαιότητα της επανάστασης(2012, 286, 291). Κατά αυτή την προσέγγιση η πολιτική γίνεται ένα πεδίο σύγκρουσης μεταξύ των επαναστατών, το οποίο θα καταλήξει στην δημιουργία “ενός κόμματος το οποίο καταδεικνύει τον εαυτό του ως τον πραγματικό φορέα της επαναστατικής σοσιαλιστικής αλλαγής” (Glaser 2012, 291). Αυτή η δικτατορική πορεία της επανάστασης ενισχύεται ακόμα περισσότερο από τον αποκλεισμό από τα συμβούλια των πολιτών που βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της κοινωνικής μετάβασης (αναφορικά με τις κοινωνικές τους θεωρήσεις κλπ), και από την δημιουργία ενός “κάθετου συστήματος” συνελεύσεων των αντιπροσώπων, και από την χειραγώγηση των αντιπροσώπων από αυθεντίες και εμπειρογνώμονες. (Glaser 2012, 291).

Τα παραπάνω είναι όλα σημαντικά ζητήματα, τα οποία πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψιν κατά την εξέταση μιας συμβουλευτικής δημοκρατίας, η οποία συνδυάζει την αυτοδιαχείριση και τους ανακλητούς αντιπροσώπους, δηλαδή τον πυρήνα της αναρχικής και συνδικαλιστικής θεώρησης της μετακαπιταλιστικής κοινωνίας. Είναι όμως τα παραπάνω κατηγορητήριο σωστό και επαρκές; Και μιας και η σοβιετική τυραννία είναι ένα από τα βασικά επιχειρήματα του Glaser υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας (Glaser 2012, 290) μπορούν να εξηγήσουν την άνοδο της; Η απάντηση και στα δύο αυτά ερωτήματα είναι “όχι”.

Επανάσταση με απεριόριστη διαφωνία: “Η ελευθερία μπορεί και πρέπει να υπερασπιστεί μόνο με ελευθερία” (Bakunin ([1866] 1971), 79)

Καταρχάς ο Glaser στην κριτική του δεν εξετάζει μια “μαζική” αναρχική/συνδικαλιστική προσέγγιση για την δημιουργία της συμβουλευτικής δημοκρατίας συνδυασμένης με την αυτοδιαχείριση, μια προσέγγιση η οποία επιτρέπει τα ελάχιστα δημοκρατικά μίνιμουμ τα οποία ο Glaser υποστηρίζει (και εγώ). Ο ίδιος παραδέχεται πως η κριτική του πάνω στην συμβουλευτική δημοκρατία βασίζεται μόνο στην υπεράσπιση της από τους Τροτσκιστές, (2012, 290). Ωστόσο, επειδή η κριτική του και τα επιχειρήματα του συνδέουν και θεωρούν όμοιες την προαναφερόμενη τροτσκιστική υπεράσπιση με τις αναρχικές θέσεις, θεωρώ σκόπιμη να γίνει μια αναδιατύπωση των παραπάνω.

Η αναρχία, όπως αναλύεται στην Μαύρη Φλόγα, είναι ο αντι-εξουσιαστικός, διεθνιστικός, ταξικά αγωνιζόμενος σοσιαλισμός, που αποσκοπεί σε μια αυτοδιαχειριζόμενη, ακρατική, ισότιμη, παγκόσμια κοινωνία με κοινωνικοποιημένους πόρους και συμμετοχική οργάνωση. Ο συνδικαλισμός είναι μια αναρχική στρατηγική, κατά την οποία επαναστατικά εργατικά σωματεία συντελούν στην δημιουργία του νέου κόσμου μέσω της κατάληψης και της αυτοδιαχείρισης των εργασιακών χώρων (van der Walt and Schmidt 2009, chaps. 1–3). Και τα δυο (αναρχισμός και συνδικαλισμός) αναδύθηκαν στην Πρώτη Διεθνή. Ας σημειωθεί πως ο παραπάνω ορισμός είναι αμφιλεγόμενος, αυτή ήταν η αναρχία των Μπακούνιν,Κροπότκιν,Γκολντμαν,Μαλατέστα, Μεχόσο, Λούσι, Πάρσονς Λίου Σίφου, Φλόρες Μάγκον, Γκουτάρα, Μάχνο, Κοτούκου, Σιν Σάεχοκαι πολλών άλλων, καθώς και πολύ σημαντικών αναρχικών οργανώσεων όπως η CNT, καθώς και της Korean People's Association στην Μαντζούρια (Hanjok Chongryong Harhoi).[2]

Σε αντίθεση με τον κλασικό Μαρξισμό, τον οποίο ο Glaser πραγματεύεται, ο αναρχισμός και ο συνδικαλισμός έχουν σαν ελευθεριακή αρχή πως “η ευτυχία και η ευημερία του ατόμου πρέπει να εξασφαλίζεται” (Rocker [1938] 1989, 23). Ασπάζεται την ελευθεριακή επιμονή, πως κάθε δημοκρατική διαδικασία πρέπει να είναι συμβατή με αυτή την αρχή. Ωστόσο ασπάζεται την σοσιαλιστική θέση πως μια θεμελιακή αλλαγή στις οικονομικές και τις κοινωνικές σχέσεις είναι απαραίτητη: “η ατομική και οικονομική ελευθερία νοείται μόνο στην βάση των ίσων οικονομικών προνομίων για όλους” (Rocker [1938] 1989, 23). Η συμβουλευτική διακυβέρνηση που οραματίζεται ο αναρχισμός αποσκοπεί στο να είναι πραγματικά ελευθεριακή και δημοκρατική, πρώτα υπερασπίζοντας τις ατομικές ελευθερίες – συμπεριλαμβάνοντας το δικαίωμα της ανοιχτής διαφωνίας, και εντός των δημοκρατικών νορμών της εναντίωσης στην ίδια της δημοκρατία- και εν συνεχεία αλλάζοντας θεμελιωδώς την κοινωνία, προκειμένου να μπορέσουν οι προαναφερόμενες ελευθερίες να θεσπιστούν πραγματικά.

Οι αναρχικοί οραματίζονται μια συμβουλευτική δημοκρατία η οποία θα εξασφαλίζει την “απόλυτη και ολοκληρωτική” ελευθερία σε “σε όλες τις απόψεις” χωρίς αντίποινα, και την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, συμπεριλαμβανομένων των συλλόγων που προωθούν “την υπονόμευση (ή καταστροφή) των ατομικών και των δημόσιων ελευθεριών” (Bakunin [1866] 1971, 79). Στο εν λόγω σύστημα οι αναρχικοί προωθούν ενεργά αυτές τις ιδέες, χωρίς να διεκδικούν κανένα πολιτικό “κομματικό” μονοπώλιο, οι αναρχικές ιδέες κυριαρχούν μόνο στον βαθμό στον οποίο γίνονται ελεύθερα και ευρέως αποδεκτές. Οι αναρχικοί υπερμάχονται έναν έντονο πλουραλισμό, αντιτιθέμενοι “σε οποιαδήποτε ομάδα ή άτομο όσους φιλοδοξούν να κυριαρχήσουν πάνω στο επαναστατικό κίνημα των ανθρώπων” (Bakunin n.d., 387).

Γι αυτόν τον λόγο, λογικές του τύπου πως οι ελευθερίες πρέπει να περιορίζονται προς όφελος της επανάστασης απορρίπτονται πλήρως, μιας και οι γενικευμένες ελευθερίες είναι ο σκοπός αλλά και τα ίδιο το μέσο της επανάστασης.

Η αναρχία είναι μια ιδεολογία, που ταυτόχρονα συνεπάγεται μια άμυνα και υπεράσπιση του δικαιώματος στην πολυγνωμία και στον ιδεολογικό πλουραλισμό.

Η πραγματική υπεράσπιση της ελεύθερης κοινωνίας στηρίζεται πάνω σε μια ενημερωμένη “κοινή γνώμη”, η οποία αποδέχεται τον ρόλο της, περικλείοντας μέσα σε αυτόν την υπεράσπιση οποιασδήποτε διαφωνούσας μειοψηφίας (ακόμα και αν πρόκειται για “τσαρλατάνικες και ολέθριες ομάδες”: Bakunin [1866] 1971, 79), καθώς και την υπεράσπιση της πλειοψηφίας από μειοψηφίες οι οποίες επιβάλλουν τις απόψεις τους σε αυτήν. Η περαιτέρω ενίσχυση του εν λόγω συστήματος πετυχαίνει σημαντικά “κέρδη” στην δημοκρατία, τα δικαιώματα, την ισότητα καθώς και ένα νέο μετασηματισμένο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο προωθεί την κριτική σκέψη και τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα (Bakunin [1866] 1971, 82).

Δεν υπάρχουν περαιτέρω περιορισμοί ως προς την “ιδεολογική κατεύθυνση” (Glaser) την οποία μπορούν να υιοθετήσουν τα συμβούλια, ερχόμενα αντιμέτωπα με “κλικες ή άτομα” που προσπαθούν να κυριαρχήσουν (Bakunin), η πλειοψηφία μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό της, αλλά “μόνο μέσω της ελευθερίας” (Bakunin [1866] 1971, 79, 82), δηλαδή μόνο προασπίζοντας την συμβουλευτική δημοκρατία και την αυτοδιαχείριση.

Η παραπάνω αντίληψη πρέπει να διαχωριστεί από την λενινιστική υποκατάσταση της εργατικής τάξης (leninist substitutionism), την οποία ο Glaser περιγράφει και απορρίπτει (2012, 291), καθώς και από απόψεις οι οποίες υποστηρίζουν πως οι πολιτικές διαφωνίες θα εξαλειφθούν στον σοσιαλισμό. Ο αναρχισμός όπως αναφέρει ο Rocker δεν αποσκοπεί σε κάποια “τέλεια κοινωνική θεώρηση των πραγμάτων” αμετάκλητα αγκυλωμένη πάνω σε ένα και μοναδικό τελικό σκοπό, αντί αυτού στοχεύει και αποσκοπεί “στην ατέρμονη προσπάθεια τελειοποίησης των κοινωνικών συμφωνιών και συμβάσεων και των ανθρώπινων συνθηκών” ([1938] 1989, 30).

Η ιστορική εξέλιξη δεν τελειώνει, αλλά ξεκινάει με την εγκαθίδρυση των συμβουλίων και της αυτοδιαχείρισης: εάν προκύψουν επαναλαμβανόμενα προβλήματα, όπως για παράδειγμα η διεύρυνση των συμβουλίων σε μεγάλη κλίμακα, τότε συμπληρωματικές δομές θα κληθούν να λύσουν τα προβλήματα αυτά, όπως στην συγκεκριμένη περίπτωση θα μπορούσε να γίνει με την εισαγωγή μιας υποστηρικτικής δομής, ενός σώματος άμεσα εκλεγμένων και ανακλητών αντιπροσώπων.

Αναρχική ταξική πάλη μέσω προεικόνισης και συμμετοχής

Τα συμβούλια αυτά δεν πρέπει να θεωρήσει κανείς πως θα είναι εξ αρχής αναγκαστικά επαναστατικά. Ο Glaser αναφέρεται σε μια αναρχική “προεπαναστική δημοκρατική κινητοποίηση” (2012, 281), της οποίας ο δημοκρατικός χαρακτήρας καθώς και η άρνηση της να ακολουθήσει απλά μια τυχαία πορεία (289), πρέπει να αναλυθούν περαιτέρω. Οι θέσεις τις οποίες έχω περιγράψει βρίσκονται όλες εντός του “μαζικού αναρχισμού”, ο οποίος καταδεικνύει ένα πολύ συγκεκριμένο, διπλό, επαναστατικό σχέδιο (αρκετά διαφορετικό από αυτό του εξεγερσιακού αναρχισμού).

Πρώτον, αναπτύσσοντας εντός του λαού πλατιά ταξικά κινήματα των οποίων οι εσωτερικές δομές θα είναι δημοκρατικές, τα οποία θα μεγιστοποιούν την ανάπτυξη του δημοκρατικού βεληνεκού, και θα αγωνίζονται για τα ταξικά τους δικαιώματα και συμφέροντα μέσω άμεσης δράσης, διατηρώντας πάντα αυστηρά την ταξική τους ανεξαρτησία και μια επαναστατική ατζέντα, χτίζοντας δηλαδή την αντεπίθεση προς την άρχουσα τάξη.

Δεύτερον και ταυτόχρονα με το παραπάνω, ελκύνοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος του λαού προς την αναρχική σκέψη, έτσι ώστε μέσω αυτών των πλατιών ταξικών κινήματων να ανοικοδομήσουν την κοινωνία προς την κατεύθυνση της ουσιαστικής ισότητας, δημιουργώντας δηλαδή την επαναστατική αντικουλτούρα. Το βασικό σημείο στο εν λόγω επαναστατικό σχέδιο είναι πως προωθεί θεσμούς και αξίες, οι οποίοι προεικονίζουν την νέα κοινωνία, αναπτύσσοντας δημοκρατικούς αυτοδιαχειριζόμενους θεσμούς, που μάχονται για την μεγιστοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής ισότητας στο παρόν, ενώ ταυτόχρονα συνδέουν αυτόν τον αγώνα ενάντια στην ιεραρχία με την αναγκαιότητα, και την στρατηγική, για την επαναστατική κοινωνική αλλαγή. Έτσι η αντεπίθεση καθώς και η αντικουλτούρα παρέχουν “τους σπόρους της μελλοντικής κοινωνίας που θα αντικαταστήσουν τον παλιό κόσμο” (Bakunin [1871] 1971, 255).

Όμως δεν υπάρχει καμία παραδοχή πως ο λαός έχει (ή απαιτεί) μια “τέλεια ενιαία και ομοιογενή συλλογική βούληση” (Laclau and Mouffe 1985, 2), ή ότι αυτοί οι “ζωντανοί σπόροι” πρέπει αναπόφευκτα να μεγαλώσουν. Το όλο επιχείρημα είναι πως μια νέα κοινωνία δεν μπορεί να δημιουργηθεί εκτός αν η πλειοψηφία του λαού αποφασίσει να κάνει κάτι τέτοιο. Η επανάσταση εδώ εννοείται ως ένα κίνημα που αποσκοπεί στην αυτοχειραφέτηση του, στηριζόμενο στην οργανωμένη επιθυμία και επιλογή του λαού (van der Walt and Schmidt 009, 65), “να αναλάβει ο ίδιος το έργο της ανοικοδόμησης της κοινωνίας” (Kropotkin [1912] 1970, 188).

Η προώθηση πλατιών δημοκρατικών κινήματων, τα οποία βασίζονται στην συμμετοχή και στους ανακλητούς αντιπροσώπους, έχει εγγενή καθώς και οργανική αξία, λαμβάνοντας υπόψιν αυτές τις πολιτικές. Μια συγκεκριμένη, επίσημη αναρχική πολιτική οργάνωση μπορεί αναμφισβήτητα να έχει ένα αποφασιστικό ρόλο στην επαναστατική

διαδικασία. Προς απάντηση στον Glaser (2012, 294– 295), η παραπάνω πολιτική οργάνωση διαφέρει από τα συμβατικά πολιτικά κόμματα, μιας και δεν επιζητά καμία εξουσία για τον εαυτό της, ή κάποιο πολιτικό μονοπώλιο, και βέβαια δεν αποσκοπεί στην κατάληψη του κράτους.

Ο συνδικαλισμός παρέχει ένα τέτοιο παράδειγμα: τα σωματεία γενικώς υπερασπίζονται τους εργάτες, όμως η δυναμική τους δεν περιορίζεται μόνο εκεί- μιας και είναι τα εν δυνάμει μέσα για συντονισμένες εργατικές καταλήψεις, για αυτοδιαχείριση (μέσω εργατικών συμβουλίων και επιτροπών) και για δημοκρατικό σχεδιασμό (μέσω σωματίων και ομοσπονδιών σε συντονισμό με τις εκάστοτε τοπικές κοινότητες). Η εν λόγω δυναμική του συνδικαλισμού μπορεί να εφαρμοστεί μόνο εφόσον τα σωματεία έχουν ριζοσπαστικές δημοκρατικές δομές, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη αποδοχή από τους συμμετέχοντες σε αυτά του αναρχισμού. Όπως αναφέρει ο Μαλατέστα “Εμείς που δεν επιζητούμε την εξουσία, παρά θέλουμε μόνο συνειδητοποιημένους ανθρώπους, μόνο όσοι θέλουν να κυριαρχήσουν προτιμούνε πρόβατα” (1965, 115).

Ενάντια στον κοινοβουλευτισμό, για την δημοκρατία

Κάποιο χρονικό “σημείο μηδέν” δεν υπάρχει, μιας και τα θεμέλια της συμβουλευτικής δημοκρατίας και της αυτοδιαχείρισης εγκαθιδρύονται μέσω του “μαζικού” αναρχικού/συνδικαλιστικού εγχειρήματος της αντεπίθεσης και της αντικουλτούρας, του οποίου ο συνδικαλισμός είναι απλά μια “τακτική”. Το συγκεκριμένο εγχείρημα παρέχει τον χώρο ζύμωσης και πειραματισμού της συμβουλευτικής δημοκρατίας και της αυτοδιαχείρισης.

Πρόκειται λοιπόν για την επαναστατική ρήξη, η οποία δημιουργείται από την επέκταση της συμβουλευτικής δημοκρατίας και της αυτοδιαχείρισης στο σύνολο των μέσων διοίκησης και παραγωγής(van der Walt and Schmidt 2009, 21). Πράγμα το οποίο είναι απαραίτητο για την εξάλειψη της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης: καθώς ο έλεγχος και η ιδιοκτησία των κύριων πόρων περνάνε από την κυριαρχία στον λαό, καθίσταται εφικτή η εξάλειψη της εκμετάλλευσης και της φτώχειας, ο μετασχηματισμός της εργασίας σε μια όσο το δυνατόν πιο ευχάριστη και χρήσιμη δραστηριότητα καθώς και η δημοκρατία και οι ελεύθερες συμφωνίες σε όλα τα κοινωνικά πεδία. Έτσι η νέα κοινωνία στηρίζεται ουσιαστικά, και επίσημα, στην ισότητα, την αλληλεγγύη και την διαφορετικότητα. Όπως παρατηρεί ο Glaser ο αναρχισμός και ο συνδικαλισμός “αντιμετωπίζει αναγκαστικά το υπάρχον κράτος ως έναν ασυμβίβαστο εχθρό” (2012, 281), τον οποίο πρέπει να καταστρέψει και όχι να καταλάβει. Ωστόσο, οι λόγοι χρήζουν επαναδιατύπωση.

Η άρνηση του κοινοβουλευτισμού (και του κρατισμού γενικότερα) δεν πηγάζει από έναν “φυσικό” αντικρατισμό, αλλά από μια ανάλυση η οποία καταδεικνύει τον έλεγχο της υπάρχουσας κοινωνίας από μια εκμεταλλευτική και κυριαρχική “οικονομική” και “πολιτική”, άρχουσα τάξη. Το κράτος είναι ο κεντρικός μηχανισμός και θεσμός συγκεντρωτισμού και μονοπώλησης των μέσων διοίκησης και εξαναγκασμού, ενώ οι ιδιωτικές επιχειρήσεις (μαζί με το κράτος) είναι ο κεντρικός μηχανισμός και θεσμός συγκεντρωτισμού και μονοπώλησης των μέσων παραγωγής.

Οι κρατικοί “υπάλληλοι” και οι καπιταλιστές είναι δύο τομείς μιας ανεξάρτητης άρχουσας τάξης, της οποίας η δύναμη στηρίζεται πάνω στην εκμετάλλευση και την κυριαρχία της λαϊκής τάξης, η οποία καθίσταται δυνατή από το “σύμφωνο κυριαρχίας” μεταξύ κράτους και κεφαλαίου. Αυτό το σύστημα συντελεί άμεσα και στην παραγωγή και διεύρυνση και άλλων ανισοτήτων (όπως της εθνικής καταπίεσης), αν και οι εν λόγω ανισότητες έχουν και δικά τους επί μέρους χαρακτηριστικά.

Το κράτος και οι επιχειρήσεις διέπονται από συγκεντρωτισμό και ιεραρχία, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατό στην αριθμητική μειοψηφία της άρχουσα τάξη να ελέγχει αυτά τα μέσα -και όχι επειδή ο συγκεντρωτισμός είναι ένας αποδοτικός τρόπος λειτουργίας σύνθετων κοινωνιών από τις πλειοψηφίες. Επομένως (όπως υποστηρίζουν οι αναρχικοί και οι συνδικαλιστές), οποιοσδήποτε βρίσκεται “στην κορυφή” ενός εξ αυτών των θεσμών ανήκει στην άρχουσα τάξη, της οποίας τα ταξικά συμφέροντα είναι ενάντια αυτών της λαϊκής τάξης (αυτοδιάθεση, απελευθέρωση από την εκμετάλλευση κλπ).

Επομένως η επέκταση της συμβουλευτικής δημοκρατίας και της αυτοδιαχείρισης από την λαϊκή τάξη, στα μέσα διοίκησης και παραγωγής, είναι μια αναγκαία προϋπόθεση για την εξάλειψη της άρχουσας τάξης, πράγμα το οποίο απαιτεί την εξάλειψη του κράτους και των επιχειρήσεων, έτσι ώστε να επιτευχθεί μια αταξική κοινωνία. Δεν μπορεί να υπάρξει κάποιο “εργατικό κράτος”, μιας και η λαϊκή εξουσία είναι αντιθετική με τον συγκεντρωτισμό της κρατικής εξουσίας -και η κρατική εξουσία είναι πάντοτε συγκεντρωτική. “Για να διασφαλίσουν τους εργάτες...αυτοί θα... θεσπίσουν τον σοσιαλισμό” μέσω “κυβερνητικών μηχανισμών”, κάτι που πρόκειται για “μια κολοσσιαία ιστορική γκάφα”: αυτό απλά αλλάζει “τα άτομα τα οποία θα διαχειριστούν” το σύστημα (Kropotkin [1912] 1970, 186).

Τα κράτη και οι επιχειρήσεις λειτουργούν, για τα συμφέροντα τους, με λογικές και τρόπους που είναι θεμελιωδώς αντίθετοι με αυτούς της λαϊκής τάξης, του από τα κάτω, δημοκρατικού, θεσμικού και ιδεολογικού πλαισίου, μέσω του οποίου η λαϊκή τάξη μπορεί να χειραφετηθεί. Δεδομένου πως οι δυο αυτές λογικές είναι ασυμβίβαστες μεταξύ τους, η

κλιμακούμενη αντεπίθεση και αντικουλτούρα θα πρέπει (και ιδανικά, θα μπορούσε επιτυχώς) να αντιμετωπίσει την άρχουσα τάξη σε μια αποφασιστική, πιθανόν βίαια, αναμέτρηση. Η άρχουσα τάξη δεν πρόκειται να νικηθεί και να εξαφανιστεί μέσω μιας ήπιας σειράς αλλαγών στον “τρόπο ζωής” που οδηγούν στην “έξοδο” από αυτό το σύστημα ή μέσω εναλλακτικών θεσμών όπως οι συνεταιρισμοί, εντός των “κενών” του κεφαλαίου. Το κράτος δεν πρόκειται να ανεχθεί αλλαγές πέρα από ένα συγκεκριμένο σημείο, και μιας και βέβαια τα βασικά ζητήματα των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων δεν μπορούν να λυθούν χωρίς ριζικές κοινωνικές αλλαγές.

“Ουτοπικές Φιλοδοξίες” και “Ριζοσπαστικές Μεταρρυθμίσεις”

Ο Glaser παραμένοντας ενάντιος της συμβουλευτικής δημοκρατίας, προτείνει την “οχύρωση” των “θεσμών” της “φιλελεύθερης δημοκρατίας”-συμπληρώνοντας σε αυτή πιθανώς μεταρρυθμίσεις όπως “την συμμετοχική κοινοτική διακυβέρνηση”- του Porto Allegre του Βραζιλιάνικου Εργατικού Κόμματος (Ε.Τ.) (2012, 281, 290, 297– 298). Αντιθέτως, ο αναρχισμός υποδηλώνει πως το ταξικό σύστημα μπορεί να δεχθεί (στην καλύτερη των περιπτώσεων) ένα κοινοβούλιο, όπου η λαϊκή βούληση θα εκφράζεται μόνο εντός ολίγων λεπτών μέσα σε μια εκλογική κάλπη. Το παραπάνω ο Bakunin επιμένει ([1867] 1971, 144), πως “είναι χίλιες φορές καλύτερο” από την δικτατορία, όμως δεν πρέπει να θεωρείται “αντιπροσωπευτική δημοκρατία” (π.χ. Glaser 2012, 281, 285), μιας και δεν είναι ούτε αντιπροσωπευτική ούτε δημοκρατική. Οι πολιτικοί και το κράτος είναι πάντοτε ανένδοτοι, η “δημοκρατία” δεν ισχύει επίσης και σε θεμελιώδεις τομείς, όπως οι χώροι εργασίας ή γενικότερα στην οικονομία και την κοινωνία.

Το κράτος κάνει παραχωρήσεις στα μαζικά αιτήματα με απροθυμία και μόνο όταν αναγκάζεται από μαζικούς λαϊκούς ταξικούς αγώνες (Rockner [1938] 1989, 112). Στην εν λόγω διαδικασία το κράτος δεν αγνοείται αλλά ούτε και ενεργεί αυτόνομα, αντ' αυτού εμπλέκεται στην διαδικασία μέσω του αγώνα της αντεπίθεσης της λαϊκής τάξης, συνήθως μετά τον αγώνα ακολουθούν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ κράτους και λαϊκής τάξης, όμως σε καμία των περιπτώσεων δεν πρέπει να συμβιβάζεται σε αυτές η ταξική αυτονομία ή ο ταξικός ανταγωνισμός. Το παράδειγμα του Ε.Τ. επιβεβαιώνει την αναρχική επιμονή, ότι η πίστη στο κοινοβούλιο είναι μια πραγματικά “ουτοπική φιλοδοξία” (Glaser). Το συμμετοχικό μοντέλο του Porto Allegre συμπεριλαμβάνει την δημόσια συμμετοχή μόνο σε λεπτομέρειες ζητημάτων υποδομών και σε έξοδα υπηρεσιών, μόνο εντός του “προβλεπόμενων” πόρων και προϋπολογισμού, περιορισμένη από το δικαίωμα βέτο των διοικητικών στελεχών. Το Ε.Τ. κατάφερε, ενώ παραβίαζε τις υποσχέσεις του, “την ολοκλήρωση της μετάβασης της Βραζιλίας στον καπιταλισμό και την παγκοσμιοποίηση” (Rachman 2010).

Το πρόβλημα σχετικά με το κοινοβούλιο για τους αναρχικούς και τους συνδικαλιστές δεν είναι η επίτευξη ενός “δημοκρατικού μίνιμουμ”, η πραγματοποίηση της εκπροσώπησης όσο το δυνατόν μεγαλύτερου εύρους απόψεων και συμφερόντων ή την δυνατότητα ύπαρξης ανοικτών και μη προκαθορισμένων αποφάσεων, αλλά το ότι ακριβώς αποτυγχάνει και στα τρία.

Σε Ουκρανία, Μαντζουρία και Ισπανία

Η αναρχική και η συνδικαλιστική παράδοση παίρνουν πραγματικά στα σοβαρά “την πολιτική και πιο συγκεκριμένα την επίσημη και θεσμική” (Glaser 2012, 287). Για να είμαστε ακριβοδίκαιοι όμως, άλλο θεωρία και άλλο πράξη. Γι αυτό τον λόγο θα ήθελα να αντιμετωπίσω περαιτέρω τις “βάσιμες αμφιβολίες” του Graser, καθώς και την άποψη του πως σε “πρακτικό επίπεδο” “λίγα πράγματα” διαχωρίζουν τα αναρχικά και συνδικαλιστικά “δημοκρατικά οράματα” από αυτά των λενινιστών (2012, 285– 286), μέσω κάποιων ιστορικών παραδειγμάτων τα οποία απεικονίζουν την αναρχική συμβουλευτική δημοκρατία σε δράση.

Αν και οι Μπολσεβίκοι κήρυξαν τον πόλεμο στους αναρχικούς της Ουκρανίας την περίοδο 1918-1921, οι αναρχικοί πάντοτε επέτρεπαν στους Μπολσεβίκους και στους υπόλοιπους αντιπάλους τους την προπαγάνδισή των ιδεών τους μέσω του τύπου, καθώς και την ενεργή συμμετοχή τους στην συμβουλευτική δημοκρατία και στο σύστημα αυτοδιαχείρισης (Malet 1982, 172; Palij 1976, 148–160). Τα παραπάνω ίσχυαν με δύο περιορισμούς, την υποκίνηση πογκρόμ καθώς και την προσπάθεια από κάποια αντίπαλη εφημερίδα οργάνωσης ένοπλων επιθέσεων, τα οποία και ήταν λογικά μέτρα. Η αναρχική επανάσταση στην Μαντζουρία, 1929-1931 -βασισμένη στο συμβουλευτικό σύστημα του Hanjok Chongryong Harhoi και στο τμήμα του κορεάτικου απελευθερωτικού στρατού του αναρχικού Kim Jwa-Jim-αποσκοπούσε σε ένα “ελεύθερο ομοσπονδιακό κοινωνικό σύστημα” βασισμένο πάνω στην “ελεύθερη συμφωνία”, “την ελεύθερη βούληση των ατόμων” και την ελευθερία λόγου (Ha 1986, 71 –79). Επίσης το ισπανικό πρόγραμμα της CNT του 1936 τόνιζε ότι οι ατομικές ελευθερίες “δεν μπορούν, κάτω από καμία περίπτωση, να παραμεριστούν από μια κοινωνία, η οποία στηρίζεται στην γενικευμένη και ολική ελευθερία” ([1 May 1936] n.d., 10).

Στην Ουκρανία και την Μαντζουρία, εγκαταστάθηκε ένα μεγάλης κλίμακας σύστημα αυτοδιαχείρισης και συμβουλευτικής δημοκρατίας, το οποίο περιελάμβανε την οικονομία καθώς και τις γενικότερες ελευθερίες. Στην αναρχική Ισπανία και Ουκρανία για παράδειγμα η θρησκεία ήταν αποδεκτή. Ωστόσο οι υποχρεωτικές καταβολές και επιδοτήσεις καταργήθηκαν κάτω από την αρχή της ελεύθερης συμφωνίας, και τα μεγάλα κτήματα (εκκλησιαστικά,

κρατικά και ιδιωτικά) τέθηκαν υπό αυτοδιαχείριση σύμφωνα με την δημοκρατική βούληση για να εξαλειφθεί οποιαδήποτε οικονομική και κοινωνική ανισότητα.

Πολλές από τις κριτικές που δέχεται ο αναρχισμός και ο συνδικαλισμός εστιάζουν στην αυθόρμητη ταξική βία (συμπεριλαμβάνοντας επιθέσεις σε καθολικές εκκλησίες και ιερατεία) στον πρώτο καιρό της ισπανικής επανάστασης, ως αποδείξεις της βασικής αναρχικής προκατάληψης και εχθρότητας. Όμως αυτές οι επιθέσεις δεν ήταν μέρος του αναρχικού προγράμματος, η CNT μπορεί να ήταν αρνητική και επικριτική προς την καθολική εκκλησία, αλλά θεωρούσε την θρησκεία ως ένα ζήτημα “προσωπικής ηθικής αρχής” ([1 May 1936] n.d., 8) και δεχόταν καθολικούς εργάτες.

Αντιθέτως, οι επιθέσεις στις εκκλησίες αντανakλούν την σφοδρή απέχθεια, προς την ενεργή υποστήριξη της καθολικής ιεραρχίας προς το πραξικόπημα του Φράνκο το 1936 και τον επακόλουθο πόλεμο, πράγμα που αποδεικνύεται περαιτέρω από το γεγονός πως οι προτεστάντες δεν δέχθηκαν επιθέσεις από τους αναρχικούς. Οι συγκεκριμένες επιθέσεις περιελάμβαναν και Ρεπουμπλικάνους όλων των αποχρώσεων και όχι μόνο αναρχικούς, σε καμία περίπτωση η πλειοψηφία αυτών που συμμετείχαν στις επιθέσεις δεν ήταν αναρχικοί, μιας και οι CNT και οι σύμμαχοι της παρενέβησαν ενεργά για να σταματήσουν οι επιθέσεις και το αντικληρικό κλίμα βίας που επικρατούσε (Fraser 1979, 149; Thomas 1986, 132–133, 277). Εν τω μεταξύ η CNT υπερασπιζόταν την επεκτεινόμενη συμβουλευτική δημοκρατία και την αυτοδιαχείριση εναντίον της βίαιης ακροδεξιάς, ενώ παράλληλα προωθούσε την ανοχή σε απόψεις φιλελεύθερες, εθνικιστικές, σοσιαλιστικές και θρησκευτικές. Όπως αναφέρει ο Diego Abad de Santillan της CNT:

“Μπορούμε να εναντιωθούμε βίαια σε όσους προσπαθούν να μας υποδηλώσουν για τα συμφέροντα τους ή της ιδεολογίας τους, αλλά δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα βίαια μέσα προς αυτούς που απλά δεν μοιράζονται τις ίδιες απόψεις με εμάς και δεν επιθυμούν να ζήσουν τις ζωές τους με τον ίδιο τρόπο με εμάς. Ο σεβασμός μας προς την ελευθερία πρέπει να περιλαμβάνει το δικαίωμα και την ελευθερία των αντιπάλων μας να ζήσουν τις ζωές τους, πάντα με την προϋπόθεση ότι δεν είναι οι ίδιοι βίαιοι και δεν αρνούνται την ελευθερία των άλλων...”

Η επανάσταση δεν ήταν η επιβολή του νόμου μιας “επιτροπής, ή κόμματος ή κάποιας προκαθορισμένης τάσης”, αλλά αντίθετα επιτρέπει την έκφραση μιας σειράς από διαφορετικές απόψεις (48). Το παραπάνω είναι μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση από αυτή των Lenin, Trotsky ή Stalin -για να μην αναφέρουμε αυτές των Μαρξιστών στην πρώτη και τη δεύτερη διεθνή.

Και στην Ρωσία

Οι παραπάνω εμπειρίες ενισχύουν την παρατήρηση του Glaser ότι η ευρεία αναρχική παράδοση έχει μάλλον πολύ περισσότερα δημοκρατικά διαπιστευτήρια από αυτά της μαρξιστικής παράδοσης. Επίσης αυτές οι εμπειρίες, καθώς και οι ιδέες που αντιπροσώπευαν, διαψεύδουν τις κατηγορίες του Glaser, πως ο αναρχισμός και ο συνδικαλισμός θα “μπορούσαν να αναπαράγουν ένα σταλινικό καθεστώς”(2012, 279 –280).

Αντιθέτως, είναι εντελώς δικαιολογημένη “η άρνηση του αναρχισμού και του συνδικαλισμού να αναλάβει οποιαδήποτε ευθύνη” (2012, 282) για την σοβιετική τυραννία, όπως παραδέχεται και ο Glaser. Ο Bakunin είχε πολύ σωστά προβλέψει (δεκαετίες νωρίτερα), πως τα επαναστατικά μαρξιστικά καθεστώτα θα ήταν μια καταπιεστική μονοκομματική δικτατορία πάνω στην εργατική τάξη (Bakunin [1872] 1971, 284). Ως εκ τούτου είναι δικαιολογημένη και η επιμονή στην άποψη πως η κατάληξη της Σοβιετικής Ένωσης και των υπόλοιπων παρόμοιων καθεστώτων “δεν απαιτεί επανεξέταση των αναρχικών αρχών” (2012, 282).

Συμφωνώ με τον Glaser στο γεγονός ότι η Σοβιετική Τυραννία προήλθε από την “μονοκομματική δικτατορία, λογοκρισία και απαγόρευση των αυτόνομων ενώσεων” του Lenin και του Trotsky, το οποίο θεμελίωσε το “θεσμικό σχεδιασμό και τον τρόπο λειτουργίας” της Σταλινικής Ρωσίας και πως επίσης αυτές οι ενέργειες ήταν στο μεγαλύτερο τους μέρος, αν και όχι το μοναδικό, αποτέλεσμα της ιδεολογίας των μπολσεβίκων (Glaser 2012, 287; van der Walt 2011).[3]

Πάραυτα, διαφωνώ με τα λεγόμενα του Glaser, πως “το συμβουλευτικό σύστημα υποστηρίχτηκε και εφαρμόστηκε από τους μπολσεβίκους του Λένιν” (Glaser 2012, 292), καθώς και με την υπόνοια από μέρους του, πως η συμβουλευτική δημοκρατία βοήθησε στην καθίδρυση της σοβιετικής τυραννίας. Η συμβουλευτική δημοκρατία δεν κατείχε ουδέποτε κάποια σημαντική θέση στην μαρξιστική σκέψη, εκτός από την θεώρηση της ως μια τακτική για την κατάληψη της κρατικής εξουσίας. Αν και ο Marx εξύμνησε την παρισινή κομμούνια (Glaser 2012, 290), ποτέ δεν υποστήριξε την συμβουλευτική δημοκρατία, αντ' αυτού επέμενε -ακόμα και μετά το 1871- στο μακροχρόνιο πρόγραμμα του, που περιελάμβανε τον συγκεντρωτισμό, την κρατικοποίηση και του κρατικό σχεδιασμό υπό την καθοδήγηση του κομμουνιστικού κόμματος (βλέπε Marx and Engels [1848] 1954, 55–56; Gerth 1958, 216–217, 285–286). Για παράδειγμα στο διαμάχη Marx-Bakunin του 1872, ο Marx υποστήριζε ένα συγκεντρωτικό κράτος και ο Bakunin -όχι ο Marx- την συμβουλευτική δημοκρατία, και ήταν ο Marx ο οποίος προσπάθησε να επιβάλει το κρατικό του πρόγραμμα ενάντια στην θέληση της πλειοψηφίας της πρώτης διεθνής.

Όμως αυτό το οποίο “πραγματικά” εννοούσε ο Marx (ή θα μπορούσε να ερμηνευθεί ότι εννοούσε) ωχρία μπροστά σε αυτό το οποίο ο Μαρξισμός “πραγματικά” εννοούσε: η ιστορία των κομμουνιστικών κομμάτων, καθώς και το ένα τρίτο του κόσμου, το οποίο έχει τεθεί υπό μαρξιστική διακυβέρνηση, δεν είναι οι παρεκκλίσεις, αλλά ο κύριος κορμός της μαρξιστικής ιστορίας. Στην Ρωσία για παράδειγμα, τα συμβούλια έγιναν υποχείριο του μπολσεβίκικου κράτους. Όσοι υποστηρίζουν πως ο Λένιν “έπρεπε” να καταστείλει τις ελευθερίες των ελεύθερων Σοβιέτ για να “υπερασπιστεί” την επανάσταση, υποστηρίζουν με αυτόν τον τρόπο πως η συμβουλευτική δημοκρατία δεν είχε θέση στο λενινιστικό μοντέλο. Την ίδια άποψη περί της συμβουλευτικής δημοκρατίας έχουν και όσοι θεωρούν (π.χ. Trotsky) πως η Σοβιετική Ένωση και τα υπόλοιπα αντίστοιχα εγχειρήματα ήταν παραμορφωμένα ή εκφυλισμένα “εργατικά κράτη” ή σοσιαλιστικά.

Τίποτα από τα παραπάνω δεν έχει σκοπό να δυσφημίσει την μειοψηφία των μαρξιστών, οι οποίοι προσπάθησαν να “σώσουν” τον Μαρξισμό από τις παραπάνω λογικές και πρακτικές, ένα εγχείρημα με πραγματικά μεγάλο βαθμό δυσκολίας. Αντιθέτως τα βαθιά δημοκρατικά μέσα και δομές της Κομμούνας -ανάκλητοι αντιπρόσωποι, συνεταιρική παραγωγή, εκλογή των πολιτοφυλακών, κλπ- δεν προέκυψαν από το πουθενά και σίγουρα όχι από το προηγούμενο έργο του Marx. Ήταν κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα της έκφρασης του προγράμματος των Μουτουαλιστών (οπαδών του Προυντόν) και των αναρχικών (Bakunin ([1870] 1971), που ήταν οι βασικές ομάδες επιρροής εντός της Κομμούνας (McKay 2008; Bakunin ([1870] 1971); τα συγκεκριμένα μέσα και δομές ήταν στο κέντρο των επόμενων αναρχικών επαναστάσεων, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Εν ολίγοις, δεν υπάρχει καμία σύνδεση μεταξύ της συμβουλευτικής δημοκρατίας και της σοβιετικού τύπου τυραννία. Ο Μπολσεβικισμός κατέλαβε την εξουσία μέσω της διάλυσης των συμβουλίων και όχι μέσω της λειτουργίας τους. Από την άλλη η προστασία των πολιτικών και των γενικότερων δικαιωμάτων στις αναρχικές επαναστάσεις, παρά τις συνθήκες πολέμου, απαξιώνει περαιτέρω τους ισχυρισμούς πως οι Lenin, Trotsky και Stalin “αναγκάστηκαν” (για χάριν της επανάστασης) να μετατραπούν σε δικτάτορες.

Η αναρχική ανάλυση του κράτους δίνει και μια εξήγηση στο πως οι Lenin και Trotsky μπόρεσαν να δημιουργήσουν την δικτατορία τους, επανασχηματίζοντας το κράτος, μπόρεσαν να συγκεντρώσουν όλες τις διοικητικές δραστηριότητες στο κόμμα τους, συμπεριλαμβανομένων σε αυτές και των μέσων παραγωγής. Αυτό το νέο κράτος δεν μπορούσε να χωρέσει ένα ανεξάρτητο σύστημα συμβουλευτικής δημοκρατίας και αυτοδιαχείρισης. Και έτσι η κομματική αρχή βρέθηκε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα να είναι σε σύγκρουση με την εργατική τάξη, την οποία ισχυριζόταν πως εκπροσωπεί.

Συμπέρασμα

Γράφοντας για την Κίνα, ο Dirlik υποστηρίζει ότι “η επαναφορά του αναρχισμού, τον οποίο ο λενινιστικός μαρξισμός κατέστειλε”, συνεπάγεται “την επαναφορά των δημοκρατικών ιδανικών, για τα οποία ο αναρχισμός... ήταν διαφυλακτής” (1991, 3– 4). Αυτό το κείμενο προσπάθησε να επαναφέρει αυτά τα ιδανικά, όχι σαν ένα επιτάφιο τους, ούτε ως υπεράσπιση κάθε μιας γραμμής της αναρχικής παράδοσης, αλλά για να δημιουργήσει νέα μονοπάτια στην ελευθεριακή και σοσιαλιστική σκέψη πέραν των αδιεξόδων του κλασικού μαρξισμού, του φιλελευθερισμού και της lifestyle πολιτικής της προσωπικής (και όχι κοινωνικής) αλλαγής.

Ο αναρχισμός απορρίπτει τον κοινοβουλευτισμό επειδή φιλοδοξεί σε “τίποτα λιγότερο από μια ολοκληρωμένη πραγματοποίηση της δημοκρατίας”, “βασισμένη στην οικονομική και κοινωνική ισότητα” (van der Walt and Schmidt 2009, 70). Η συλλογική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής είναι απαραίτητη αλλά ανεπαρκής από μόνη της, μιας και πρέπει να συνδυαστεί με έναν από τα κάτω δημοκρατικό έλεγχο της διοίκησης και της παραγωγής γενικά, ο οποίος πρέπει να στηρίζεται στην αρχή της ατομικής ελευθερίας.

Ο Glaser θεωρεί πως αυτό το σύστημα συλλογικής “διακυβέρνησης” δεν διαφέρει πολύ “από τα κράτη όπως αντιλαμβάνονται τον όρο οι περισσότεροι άνθρωποι” (2012, 295). Πολλοί λίγοι άνθρωποι αντιλαμβάνονται (και κανείς δεν έχει βιώσει) το κράτος με αυτό τον τρόπο. Το ζήτημα δεν είναι τι σκέφτονται “οι περισσότεροι άνθρωποι”, αλλά πως αντιλαμβάνεται ο αναρχισμός το κράτος: ένας συγκεντρωτικός θεσμός της μειοψηφικής άρχουσας τάξης, ο οποίος καταστρέφεται από την πραγματική δημοκρατία, μιας και όταν “όλοι οι άνθρωποι κυβερνούν” τότε “δεν θα υπάρχει κανείς να κυβερνιέται ... δεν θα υπάρχει κυβέρνηση, ούτε κράτος” (Bakunin 1953, 287). Όπως αναφέρει ο Price: “Ο Αναρχισμός είναι δημοκρατία χωρίς κράτος”. (2007, 172)

Ευχαριστώ θερμά τους Warren McGregor και Nicole Ulrich για τα σχόλια τους.

Σημειώσεις

1. Για την αρχική έκδοση: CNT [1 May 1936] n. d.

2. Εντός αυτής της παράδοσης, υπάρχει ένα πλούσιος διάλογος, που περιλαμβάνει την ομόφωνη έναντι της πλειοψηφικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων, και τις “αντιοργανωτικές/ /άτυπες” δομές έναντι των επίσημων οργανωτικών δομών. Το συγκεκριμένο κείμενο αναφέρεται και υπερασπίζεται την προσέγγιση που συμπεριλαμβάνει την πλειοψηφική λήψη αποφάσεων όταν κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο καθώς και την στρατιωτική υπεράσπιση της κοινωνικής επανάστασης μέσω των πολιτοφυλακών.

3.Μια βασική πηγή είναι το AnarchistFAQ (Συχνές Ερωτήσεις για τον Αναρχισμό) του Iain McKay’s , <http://anarchism.pageabode.com/afaq/secH6.html>

Πηγές:

- Bakunin, M. 1953. “Criticism of Marxism.” In *The Political Philosophy of Bakunin*, edited by G. P. Maximoff, 283– 289. Glencoe: Free Press.
- Bakunin, M. [1866] 1971. “The Revolutionary Catechism.” In *Bakunin on Anarchy*, edited by S. Dolgoff, 76–97. London: George Allen & Unwin.
- Bakunin, M. [1867] 1971. “Federalism, Socialism, Anti-Theologism.” In *Bakunin on Anarchy*, edited by S. Dolgoff, 102–147. London: George Allen & Unwin.
- Bakunin, M. [1870] 1971. “Letters to a Frenchman on the Current Crisis.” In *Bakunin on Anarchy*, edited by S. Dolgoff, 183 – 217. London: George Allen & Unwin.
- Bakunin, M. [1871] 1971. “The Programme of the Alliance.” In *Bakunin on Anarchy*, edited by S. Dolgoff, 244– 258. London: George Allen & Unwin.
- Bakunin, M. [1872] 1971. “Letter to La Liberte .” In *Bakunin on Anarchy*, edited by S. Dolgoff, 274– 285. London: George Allen & Unwin.
- Bakunin, M. n.d. “On the Internal Conduct of the Alliance.” In *Bakunin on Anarchism*, edited by S. Dolgoff, 385–387. Montreal: Black Rose.
- CNT (National Confederation of Labour). [May 1, 1936] n.d. Resolution on Libertarian Communism as adopted by the Confederacion Nacional del Trabajo, Zaragoza, May 1. Johannesburg: Zabalaza Books.
- Dirlik, A. 1991. *Anarchism in the Chinese Revolution*. Berkeley: University of California.
- Fraser, R. 1979. *Blood of Spain: An Oral History of the Spanish Civil War*. New York: Pantheon.
- Gerth, H., ed. 1958. *The First International: Minutes of the Hague Conference of 1872*. Madison: University of Wisconsin.
- Glaser, D. 2012. “Visions of Socialist Democracy from South Africa: A Critical Review of Three Recent Contributions.” *Politikon: The South African Journal of Political Science* 39 (2): 279–298.
- Ha, Ki Rak. 1986. *A History of Korean Anarchist Movement* [sic.]. Taegu: Anarchist Publishing Committee.
- Kropotkin, P. [1912] 1970. “Modern Science and Anarchism.” In *Kropotkin’s Revolutionary Pamphlets: A Collection of Writings*, edited by R. N. Baldwin, 145– 194. New York: Dover.
- Laclau, E., and C. Mouffe. 1985. *Hegemony and Socialist Strategy*. London: Verso.
- Malatesta, E. 1965. “Anarchists and the Working Class Movements.” In *Errico Malatesta: His Life and Ideas*, edited by V. Richards, 113– 133. London: Freedom Press.
- Malet, M. 1982. *Nestor Makhno in the Russian Civil War*. London: London School of Economics/Macmillan.
- Marx, K., and F. Engels. [1848] 1954. *The Communist Manifesto*. Chicago: Henry Regnery.
- McKay, I. 2008. “The Paris Commune, Marxism and Anarchism.” *Anarcho-Syndicalist Review*, no. 50: 24– 41.
- Palij, M. 1976. *The Anarchism of Nestor Makhno 1918– 1921: An Aspect of the Ukrainian Revolution*. Seattle: University Of Washington.
- Price, W. 2007. *The Abolition of the State: Anarchist and Marxist Perspectives*. Bloomington: AuthorHouse.
- Rachman, G. 2010. “The Realities Behind the Cult of Lula”, *Financial Times*, September 28.
- Rocker, R. [1938] 1989. *Anarcho-Syndicalism*. London: Pluto.
- Santilla n, D. A. [1937] 2005. *After the Revolution: Economic Reconstruction in Spain*. Johannesburg: Zabalaza Books.
- Thomas, H. 1986. *The Spanish Civil War*. New York: Touchstone.
- Trotsky, L. 1967. *The Revolution Betrayed*. London: New Park.
- van der Walt, L. 2011. “Counterpower, Participatory Democracy, Revolutionary Defence: Debating Black Flame, Revolutionary Anarchism and Historical Marxism.” *International Socialism*, no. 130: 193– 207.
- van der Walt, L., and M Schmidt. 2009. *Black Flame: The Revolutionary Class Politics of Anarchism and Syndicalism*. San Francisco: AK Press.